

Doç. Dr. Etem BEŞKONAKLI

Numune Hastanesi Nöroşirürji Kliniği, Ankara

üyelerimizden

26-29 Eylül 2005 tarihlerinde Amman-Ürdün'de düzenlenen Arap Birliği Nöroşirürji toplulukları (Pan-Arabic Nerosurgical Societies) Spinal Cerrahi toplantısına ülkemizden Nöroşirürjiyen olarak Dr. Etem Beşkonaklı, Dr. Erkan Kaptanoğlu, Dr. Kemal Yücesoy ve Bursa'dan Ortopedi Öğretim Üyesi Dr. Ufuk Aydın olmak üzere 4 kişi olarak katıldık. Kişisel olarak ben program içinde uzun zamandır görmeyi istediğim Petra gezisi olduğu için katılmayı ayrıca arzu ettim. Amman'da yapılan toplantının düzenleyicisi ve ana sponsoru Medtronik firması 1.5 gün süren bilimsel toplantıları sade ve özellikle Arap Nöroşirürjiyenler için yararlı olacak bir şekilde düzenlemişti. Bu toplantılar sonunda Ülkemiz Nöroşirürjisinin ne kadar ileri bir seviyede olduğunu görmek ayrıca memnuniyet vericiydi. Toplantıların bilimsel yönünden daha fazla söz etmeden sizlere Ürdün ve kayıp şehir Petra hakkındaki izlenimlerimi yazmak istiyorum.

Ürdün 5.5 milyon nüfuslu küçük bir ülke. Başkenti Amman, bu bölge için beklenmeyecek derecede temiz ve düzenli bir şehir. Bunda batı dünyası ile çok yoğun ilişkilerinin rolü olduğu hemen belli oluyor. Amman'ın nüfusu 2 milyon civarında ve yarısını da Filistinlilerin oluşturduğunu öğrendik. Şehir aynen İstanbul gibi yedi tepe üzerinde kurulmuş ve binaları bu bölgeye özgü gri-beyaz bir taşla oluşturulmuş. Bu nedenle beyaz şehir olarak da anılıyor. Ülkede Musa Peygamberin mezarının olduğu Nebo dağı, bir Roma ticaret şehri olan Jerah ve mozaikleri ile ünlü Madaba isimli şehirlerinin de ayrıca turistik önemleri olduğunu öğrendik.

İlk gün toplantılarından sonra akşam yemeği ve toplantının sosyal törenleri için otobüslerle Amman'dan yaklaşık 1.5 saatlik mesafedeki Ölü Deniz'e (Lut Gölü, Death Sea) gittik. Ölü Deniz, deniz seviyesinden yüzeyi 392-420, tabanı ise 739 metre aşağıda çok tuzlu bir göl. Normal denizler için % 3-4 olan tuzluluk oranı burada % 35-40 ve suyu yağlı gibi ağır bir su. Bu nedenle suya giren bir kişi batmıyor ve eğer isterse oturarak kitap-gazete bile okuyabiliyor! Ancak suyu göze kaçırmamak ve sudan çıkınca hemen duş almak gerekiyor. Bu suyun ve çamurunun cild için çok iyi geldiği saviyla Ölü Deniz kremleri ve sabunları bugünlerde ülkemizde bile satılmaktadır. Yüksek tuzluluk nedeniyle bazı özel bakteriler hariç bu gölde hiçbir canlının yaşamadığını da öğrendik. Göl kıyısı boyunca termal amaçlı birçok modern otel ve lokantaların olduğunu gördük ve bu otellerin birinde akşam yemeğini karşı kıyıya yakın Kudüs şehrinin ışıklarını seyrederek yedik.

Ertesi gün öğleden sonra yine otobüslerle, yaklaşık 3.5 saatlik bir yolculukla (262 Km) güneye doğru giderek Petra şehrine ulaştık. Yol boyunca çorak

topraklar ve zaman zaman Ürdün'ün tek yeşilliği olan zeytin ağaçları arasından geçtik. Zeytinyağları biraz ağır ve bizim yağlara göre biraz acımsı. Ürdün'ün yer altı zenginliğinin fosfat olduğu ve etrafı petrol yatakları olan bir ülkede tek zenginliğin bu olduğunun öğrenilmesi gerçekten ilginçti. Petra'ya akşam üzeri ulaşıp konaklayacağımız otele yerleşek, geceledik. Ertesi sabah 07.00 sıralarında tarihi şehir gezisine başladık.

Petra dünyanın en ilginç arkeolojik eserlerinden birisi. Kutsal efsane ve metinlerde yer alan birçok hikâyenin geçtiği yer olduğu söylenmektedir. Milât öncesi 7000 de ilk yerleşimlerin olduğu sanılıyor. Romalıların ve Arapların egemenliği altında kalmakla birlikte en önemli dönemini MÖ 2000-600 yıllarında Nebatianlar denen bir Mezopotamya kavmi döneminde yaşamışlar.

Şehir Nebatianlar zamanında baharat ve esans ticaretiyle ve önemli bir ticaret yolu üzerinde olmasıyla zenginleşmiş. Büyük İskender Şehri MÖ 312 yılında aldıktan sonra şehrin Avrupalı dönemi başlamış. Doğanın koruması altında binlerce yıl önemini ve zenginliğini koruyan bu şehir, ticaret yollarının değişimiyle birlikte önemini kaybetmiş ve yüzyıllar boyunca hem bölge, hem insanlık hayatından kaybolmuş. Ancak efsanelerde her zaman yaşamış. 1812 yılında İsviçreli bir gezgin tarafından yeniden keşfedilmiş. Bu keşif sonrası Petra, Avrupalı bohem gezgin ve sanatçıların uğrak yeri haline gelmiş.

Çöl ortasında kayalık bir vadide şehrin ana yapıları kurulmuş. Ancak bütün tarihi Petra bölgesi 40-50 kilometrelik bir alanda kurulu. Bu alanı hakkıyla gezmek, tüm yapılarında dolaşmak için 3-4 gün gerekmektedir. Bir günde alana ancak bir göz atılabiliyor. Bölgeye giriş ücreti 20 Ürdün Dinarı veya yaklaşık 25 Amerikan Doları kadar. Bu coğrafi alanda tapınaklar, mezarlar, sığınaklar, tiyatro ve yaşanan evler yer alıyor. Şehir girişi 1 kilometrelik dar bir kanyondan başlıyor. Şu andaki yaşanan modern Petra şehrinde bu kanyona kadarki 1-2 kilometrelik yolu ise, istenirse at veya eşekle geçmek mümkün. Ancak sıkı pazarlık yapmakta fayda var. Biz fiyatı 15 dolardan 3 dolara pazarlık yaparak indik. Kanyonun

genişliği bazı yerlerde 3 metre, bazı yerlerde ise 16 metreye kadar çıkıyor (Resim). Kanyon kayalıklarının dibinde şehrin su ihtiyacını karşılayan oluk şeklindeki su kanalları da insanlar tarafından oluşturulmuş önemli eserlerden. Romalılar bu su kanallarını kapatıp içerdekileri susuz bırakarak şehre hakim olabildiler. Bu dar kanyonun hemen bitiminde kayalara oyulmuş, 40 metre yükseklikte 'hazine' veya 'anıt mezar' denen dev bir yapıyla karşılaşıyorsunuz. Burada şöyle bir benzetmede yapılabilir. Petra, 'Efes tipi bir mimarinin, ıhlara vadisi tipindeki kayalıklara kazınmış bir hali' gibi. Gül kuru renkli dev kayalıklara oyulmuş dev binalar, tapınaklar, anıt mezarlar ve evler bu bölgenin özelliği. Doğal bir yamaca yaslanmış şekilde yapılmış 8 bin kişilik antik tiyatrosu, Roma mimarisi tipinde sütunların olduğu Roma yolu, manastır ve adak meydanı görülecek yerler arasında. Petra'da görülen her kayada mutlaka bir anıt, bir tapınak veya bir ev saklanmış. Yarım günlük şehir gezisi arasında 'why not' isimli kahvehanede! naneli çay içerek dinlenme fırsatı da bulduk. Tur sonrası otobüslerle tekrar Amman'a dönerek gezimizi noktaladık. Bizim için ilginç bir deneyim olan Petra gezisini, yolu oralara düşecek üyelerimize de öneririm.

(Fotoğraflar: Etem Beşkonaklı arşivinden)

